

Begravningsbönen i frånvaro

Abu Ammaar Yasir Qadhi

Ett antal personer skickade mig frågor angående den korrekta åsikten om att be salat al-janazah i frånvaro (för en person som inte är närvarande). Frågan var uppenbarligen relevant eftersom människor över hela världen bad salat al-janazah för Shaykh ibn Baz rahimahullah.

Innan jag kort besvarar frågan vill jag nämna det faktum att denna händelse (att så många miljoner människor bad över Shaykh ibn Baz) i sig självt är en indikation, inshallah, på Shaykhs status och uppriktighet. Som några av salaf sade: ”Kriteriet mellan en person av sunnah och en person av bid’ah är janazah”; vilket innebär att Allah azawajal välsignar lärden av sunnan att ha många människor som ber om hans förlåtelse. Imam Ahmads janazah bevisades av mer än hundratusen människor, enligt vissa berättelser, och för den tidens mått är det ett häpnadsväckande antal.

Vid janazah-bönen för Shaykh ibn Baz uppskattades det att över en miljon människor var närvarande i Haram, och över femtiotusen följde kistan till graven. Också, överallt i kungariket, genom kungligt dekret, bad varje enda moské salaten över shaykhen efter salat al-jumu’ah. Jag deltog i bönen i Profetens moské, där Shaykh al-Qasimi (sonsonen till den som sammanställde Majmu’ al-Fatawa) höll en kort men värtalig khutbah, i vilken han prisade kunskap, och kunskapens folk, och nämnde Shaykh ibn Baz, och hans egenskaper, och den förlust detta innebar för umman. Folk grät öppet...

En punkt som Shaykhn dock nämnde, och jag kände att detta var en mycket viktig punkt, är att folk inte borde förtvivla, för det kommer alltid att finnas gott i umman så länge det finns lärda och kunskapssökare. Han betonade också det faktum att Shaykh ibn Bazzs död borde få oss alla att fundera över kunskapens status i våra liv, och hur

viktigt det är att vi alla – var och en av oss – måste göra sitt bästa för att försöka fylla det stora tomrum som lämnas.

Poängen jag försökte framföra var att jag tror att detta är första gången i historien som så många människor har bett över en enda person – bokstavligen miljoner och åter miljoner människor världen över. Detta för att inte tala om det faktum att människor av alla stånd, kungar (kung Fahd och de kungliga prinsarna kom alla till Makkah för att be), dignitärer av alla nationaliteter, lärda (Shaykh Uthaymin, Shaykh Subayil, ... till och med Qardawi kom till Makkah) och vanliga människor, vars stora majoritet inte ens hade mött shaykhen ... ändå var deras hjärtan fyllda av kärlek till honom, och stor sorg vid hans bortgång...

Detta är något som enbart kan komma genom Allahs välsignelser subhanahu wa ta'ala, ingen mängd publicitet, eller skrivande, eller tal, eller fatawa, kan få en person att uppnå en sådan status. Det enda sättet detta uppnås (och detta var något som Shaykh al-Qasimi nämnde) är när en person håller sig till sunnan, och ökar sin uppriktighet inför Allah, och utövar sin da'wah, till Allah, för Allah, och genom Allahs befallningar. Då, och först då, kommer hans da'wah att välsignas, och folket kommer att acceptera honom och älska honom...

Sannerligen, Shaykh ibn Bazs bortgång är något som får hjärtan att smälta, och ögon att gråta, och själar att förtvivla ... men till Allah tillhör vi, och till Honom återvänder vi. Vi ber att Allah välsignar oss med fler lärda, och hjälper oss alla att öka i kunskap. Amin.

Angående den fiqh-fråga som ställdes, kort sagt, finns det två åsikter i frågan. Innan de nämns är det relevant att nämna att den enda förekomsten i sunnan av salat al-janazah i

frånvaro är när Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam bad för Najashi, Abessiniens härskare, samma dag som han dog. Denna händelse återberättas i Bukhari och Muslim.

Den första åsikten är den hanafitiska och malikitiska åsikten, och den är att det inte är tillåtet att be över en person som inte är närvarande.

Ibn Abidin anger i sin berömda Hashyiyah (v. 3, s. 99): ”Och av villkoren för janazah-salaten ... är att kroppen placeras framför imamen ... så det är inte tillåtet för en som är frånvarande (ghay’ib). Vad gäller Profetens bön över Najashi, tolkas det att ... detta var en specialitet som enbart var tillåten för honom (khususiyah) ... ytterligare ett bevis för detta är att många av Följeslagarna dog under hans livstid, men det är inte återberättat att han bad för någon av dem.”

Al-Khalili säger i sin Matn (v. 3, s. 71 av al-Mawahib al-Jalil): ”Och det är inte tillåtet att be för ... en som är frånvarande (gha’ib).”

Den andra åsikten är den dhahiritiska, hanbalitiska och shafi’itiska åsikten. De menar att det är tillåtet att be över en person i frånvaro, och hävdar att Profetens sallallahu ‘alayhi wa sallam bön över Najashi inte var en specialitet enbart för honom.

Imam an-Nawawi anger i sin Rawdat at-Talibin (v. 2, s. 130): ”Och det är tillåtet att utföra salaten i frånvaro.”

Ibn Hazm anger i sin al-Muhallah (v. 5, s. 138): ”Och en död muslim bes det över, även i frånvaro.”

Den hanbalitiska madhhaben lägger dock till ett villkor. Ibn Qudamah säger i sin Mughni (v. 4, s. 446): ”Och det är tillåtet att be salaten i frånvaro ... upp till en månad efter personens bortgång.”

Anledningen till denna meningsskiljaktighet är huruvida Profetens sallallahu ‘alayhi wa sallam bön över Najashi var något som var speciellt för honom eller inte? De som hävdar att det var det, säger att Allah fick jorden att ’svälja upp’, och så Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam kunde se Najashi framför sig. Detta är dock inte autentiskt återberättat i någon hadith, så det kan inte accepteras. Också, som det är välkänt inom vetenskapen ‘usul ul-fiqh, kräver det att hävda att något är speciellt för Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam bevis och tydliga belägg, och i detta fall finns det inga.

Så mellan dessa två åsikter är den starkare utan tvekan den andra, dvs att det är tillåtet att be janazah-bönen i frånvaro.

Dock skilde sig de lärda som tillät denna typ av bön själva angående villkoren för när detta var tillåtet. Det finns tre åsikter som jag har stött på (om någon stöter på fler, vänligen vidarebefordra dem till mig).

Majoriteten av dem, och detta är vad de hanbalitiska och shafi’itiska madhahiben är av åsikten om, är att det inte finns något villkor överhuvudtaget. Så, även om en person har betts över, är det fortfarande tillåtet att be för honom i ett annat land. Detta är också ash-Shawkanis åsikt (Nayl al-Awtar, v. 4, s. 63).

Vissa lärda, däribland Shaykh ibn Baz själv, och åsikten hos Hay’at Kibar al-Ulama i kungariket, angav att detta skulle göras enbart när den som dog var av hög status och

hade hjälpt Islam, såsom en rättfärdig kung eller en lärdd (se Fatawa al-Lajnah ad-Da'imah, v. 8, s. 418, Fatwa # 5394).

Shaykh Uthaymin säger om denna åsikt: ”Detta är en mellanliggande åsikt (mellan de två extrema åsikterna) som många moderna och tidigare lärda har valt.” [Sharh al-Mumti, v. 5, s. 438]

Den sista åsikten är den hos Shaykh ul-Islam ibn Taymiyyah och andra, som angav att detta enbart skulle göras när en person dog utan att ha janazah utförd över sig. Så, till exempel, när en person dör i ett icke-muslimskt land, och det inte finns några muslimer att be för honom, i detta fall bör salaten utföras för honom.

Nu är anledningen till meningsskiljaktigheten angående dessa villkor: Vad var orsaken (‘illah) på grund av vilken Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam bad för Najashi?

Var det för att visa att det var tillåtet (vilket är vad den första gruppen säger), och således tillåtet för alla?

Var det på grund av att Najashi var en viktig person (den andra gruppen)?

Eller var det på grund av att han var den enda muslimen i landet, och ingen av folket bad för honom (den tredje gruppen)?

Enligt min ödmjuka åsikt är den första åsikten den svagaste. Detta beror på att det är välkänt att många av Följeslagarna dog utanför Madinah under Profetens sallallahu ‘alayhi wa sallams livstid, men han bad inte för någon av dem (för att vara mer exakt

finns det inga autentiska berättelser om att han bad för andra Följeslagare. Det finns några svaga berättelser om att han bad för vissa Följeslagare som dog utanför Madinah, jfr. Nayl al-Awtar, v. 3, s. 62). Om det hade varit något uppmuntrat, skulle Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam inte ha lämnat det utan anledning, särskilt eftersom han var så ivrig att be för sina Följeslagare. Han sade angående den gamla, svarta kvinnan som brukade städa moskén och som Följeslagarna begravde på natten utan att berätta för honom: ”Varför informerade ni mig inte? För sannerligen är min salat över dem en nåd...” och han gick till hennes grav och bad över henne. Detta visar alltså att han inte skulle ha lämnat janazah-bönen över sådana Följeslagare utan anledning.

Därför verkar det som om en av de sista två åsikterna är den korrekta. Båda dessa åsikter har mycket goda skäl (‘illah) för sig.

Det kan sägas att Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam bad för Najashi på grund av hans status, och för att visa att en person som har hjälpt Islam (eftersom Najashi gav skydd åt de muslimer som emigrerade till hans land) bör hedras med att få janazah utförd över honom i frånvaro.

Det kan också anges att eftersom Najashi var den enda muslimen, och ingen bad för honom, bad Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam för honom.

Enligt min ödmjuka åsikt kan man mellan dessa två åsikter inte med hundra procentig säkerhet fastslå vilken av de två som är korrekt. Detta beror på att det är en fråga om ‘ijtihad vad den exakta anledningen bakom Profetens sallallahu ‘alayhi wa sallams janazah-bön över Najashi var. Också framför Ibn Qudamah en mycket god poäng. Han säger (al-Mughni, v. 3, s. 336): ”... de (’den andra sidan’) anger att eftersom ingen bad

över Najashi (det var därför Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam bad över honom) ... men detta är mycket osannolikt, för Najashi var kung av Abessinerna, och han accepterade Islam och proklamerade det öppet, så det verkar mycket osannolikt att ingen skulle ha följt honom (i att acceptera Islam), och (därför) inte bett över honom.”

Med andra ord, var är beviset för att ingen bad över Najashi? Det finns inga berättelser som säger det motsatta (dvs att ingen bad över honom). Också, som Ibn Qudamah påpekar, verkar det orealistiskt att Najashi, som var så älskad av sitt folk och som öppet accepterade Islam och hjälpte Profeten sallallahu ‘alayhi wa sallam, inte skulle ha lyckats omvända några av sitt folk, och därmed skulle det ha funnits några muslimer att be över honom. Baserat på dessa fakta är kanske den andra åsikten (att det bör bes över en person av status) mer realistisk.

Å andra sidan kan det hävdas att dessa abessiniska konvertiter (om de någonsin existerade) inte nämns, och det finns heller inga berättelser i de islamiska historieböckerna om dessa människor och vad som hände med dem eller deras efterkommande. Därför, om de inte nämns, finns det inget bevis för att de existerade, och den som hävdar att de gjorde det måste framlägga sitt bevis! Mot bakgrund av detta skäl verkar den tredje åsikten (att det enbart bör bes över en person för vilken janazah inte har betts) mer realistisk!

Så, vilken av de två åsikterna är korrekt? Som jag nämnde tidigare verkar det verkligen svårt att försvara den ena framför den andra. (Därför råder jag bröderna, även om de följer en annan åsikt, att inte skapa en fitnah när vissa människor ber salat al-janazah över en berömd person, så länge den personen var en som hjälpte Islam).

Dock har kanske den andra åsikten en liten fördel över den tredje (notera betoningen!).

På vilken grund? Jo, båda sidor framför ett påstående som de använder för att rättfärdiga sin åsikt.

Den andra gruppen (de som säger villkoret 'person av status') anger: Najashi var en rättfärdig muslimsk härskare som bistod och hjälpte muslimerna, och därför bad Profeten sallallahu 'alayhi wa sallam för honom.

Den tredje gruppen anger: Najashi var den enda muslimen i sitt land och bads det inte över honom.

Nu kan det anges: Den andra gruppens påstående är ett obestridligt faktum. Alla historieböcker nämner detta. Den tredje gruppens påstående är dock inte ett faktum, utan baseras på omständighetsbevis. Ingenstans anges att ingen accepterade Islam, eller att Najashi inte bads det över. Detta är enbart antaganden, och inga bevis kan framläggas för att stödja det.

Därför, eftersom den andra gruppen baserar sin åsikt på ett obestridligt faktum, medan den tredje baserar den på en omtvistad åsikt, har kanske den andra gruppen en liten fördel i den åsikt de håller, och det är därför tillåtet, till och med uppmuntrat, att be över någon som hjälpt och bistått Islam, vare sig kroppen är framför gruppen eller i frånvaro.

Och Allah subhanahu wa ta'ala vet bäst.